

Skötselplan för Fuxboudden

2019-05-21

Skötselplan för Fuxbouden

1 Syftet med naturreservatet

Syftet är att:

- 1) bevara biologisk mångfald och skyddsvärda arter,
- 2) vårda och bevara värdefulla naturmiljöer,
- 3) skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer,
- 4) tillgodose behov av områden för friluftsliv,

Syftet med naturreservatet Fuxbouden är att områdets skogar och andra ingående naturtyper liksom områdets orörda karaktär och dess biologiska mångfald ska bevaras och utvecklas. Syftet är vidare att lämpliga åtgärder ska vidtas för att underlätta för friluftsliv, naturpedagogik och upplevelse.

Syftet ska tillgodoses i huvudsak genom att områdena på Fuxbouden som har naturskogskvalitet tillåts utvecklas fritt genom intern dynamik och naturliga störningar. Områden som i hög grad formats av skogsbruk ska utvecklas för att långsiktigt stärka och gynna friluftsliv och biologisk mångfald.

Djurfstugan med tillhörande byggnader ska användas för friluftslivs- och besöksändamål. Med anledning av områdets höga besöksstäthet året om, bland annat med barnklasser, kommer bedrivandet av jakt inte att vara tillåtet. Sportfiske med handredskap från land är tillåtet inom naturreservatet.

Åtgärder kan komma att vidtas för att eliminera förekomsten av exotiska träd och buskar och invasiva växt- och/eller djurarter. Borttagande av konkurrerande eller inväxande träd i anslutning till särskilt värdefulla trädindivider eller trädgrupper kan komma ifråga.

2 Beskrivning av bevarandevärden

2.1 Administrativa data

Objektnamn	Fuxbouden
------------	-----------

2019-05-21

NVR-id	2046219
Skyddsform	Naturreservat
Beslutsdatum	2018-xx-xx
Län	Örebro län
Kommun	Karlskoga kommun
Läge	10 km väster om centrala Karlskoga
Fastigheter	Del av fastigheten Villingsberg 1:90
Area	36 ha
Naturtyper enligt Vcnatur	Skogsmark 35 hektar, övrig mark 1 hektar

2.2 Naturförhållande

Fuxbouden ligger på en udde mellan sjösystemet Våtsjön och Europaväg 18, ca 10 km från centrala Karlskoga. Ungefär 1 km österut från udden ligger gränsen för Villingsbergs skjutfält (riksintresse för totalförsvaret) och ca 3 km norr om Fuxbouden ligger Bofors skjutfält (riksintresse för industriell produktion).

Strandzonerna längs med den oregelbundet formade sjön består i huvudsak av kuperad och delvis blockrik terräng, ofta med berg i dagen. Marken är mestadels skogsbeväxt av blandskog med dominans av gran och tall. Skogsbestånden består i huvudsak av trädbärande produktiv skogsmark och utöver områden inom Villingsbergs och Bofors skjutfält samt längs med kantzoner närmast sjön är större andelen skog i närområdet avverkad. Fuxbouden tillhör ett av få områden i direkt anslutning till norra Våtsjön som ännu håller större bestånd av äldre skog.

Längs med Våtsjöns stränder har det tidigare främst funnits fritidsboende av enklare standard men i nuläget sker ett ökat intresse och satsning på permanenta bostadsområden.

2.3 Historisk mark- och vattenanvändning

Inom området finns spridda lämningar efter kolning och tidigare enklare bebyggelse. Graden av skogsproduktion har varierat inom området och spår av dimensionsavverkning och skogsbestånd uppkomna efter sådd finns.

Det finns dokumenterad historisk användning av Våtsjön och dess närmiljö för friluftsliv, naturpedagogik och ideell verksamhet. Detta är sedan lång tid tillbaka, åtminstone 1930-tal, ett av Karlskoga kommuns mest omtyckta friluftslivsområden med utomhusaktiviteter året om, som bad- och båtliv, promenad- och cyklingsleder, skridsko- och skidleder, barmarks- och skidorientering etc. Den klubbstuga, Djerfstugan som ligger centralt på udden byggdes av orienteringsklubben Djerf år 1943 och används för ideell verksamhet och till allmänhetens nytta. Våtsjöns

2019-05-21

sjösystem och intilliggande stränder är utpekade som riksintresse för friluftsliv.

Fuxbouddens värde för naturvård, för friluftsliv och för naturpedagogik uppmärksammas i flera regionala och lokala styrdokument och inventeringsunderlag.

3 Områdets bevarandevärden

3.1 Biologiska bevarandevärden

Fuxboudden består till stor del av äldre barrskog med stor variation i trädålder, skiktning och dimension. Framförallt finns det i området gott om gammal tall med en uppskattad ålder på minst 160 år. De äldre skogsbestånden uppvisar begynnande naturskogskvaliteter med hög andel död och döende ved samt gott om gamla träd, ofta med håligheter. Dessa är i stor utsträckning självgallrande och strukturen kännetecknas av intern dynamik och småskalig störning genom naturliga processer. Hela Fuxboudden håller ett gynnsamt mikroklimat för fuktighetskrävande arter i och med närheten till Våtsjön tillsammans med den slutna skogen och de stora förekomsterna av stenblock och fuktsvackor.

Områdets naturvärdesarter i kombination med de speciella naturförhållandena resulterar i skogsbestånd som är av nyckelbiotops- eller naturvärdesobjektsklass. Flera av de arter som påträffats är ytterst känsliga för förändringar i mikroklimatet och tål inte skogsavverkning. Så exempelvis den rödlistade suboceaniska laven norsk näverlav liksom den fridlysta och rödlistade floraväktararten knärot, en växt som är ytterst känslig för förändring av markens hydrologiska förhållanden. Knärot har på Fuxboudden en av sina största populationer i Karlskoga kommun.

Även den, ur naturvårdssynpunkt mycket skyddsvärda arten hårklomossa har påträffats med flera fynd vid Fuxboudden. Hårklomossa är i Sverige klassad som Nära hotad (NT) och är en av få svenska mossor som är fridlysta. I övriga Europa är arten ännu mer sällsynt och är därför upptagen på den europeiska rödlistan. Arten finns även med i Bernkonventionens lista över strängt skyddade växtarter (konvention om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö). Den finns också utpekad i EU:s habitatdirektiv vilket innebär att förekomster ska ingå i nätverket Natura 2000 (ett europeiskt nätverk för skyddsvärd natur). Hårklomossan växer på stenblock, trädbaser och basen av buskar (ofta vide) utmed stränder till sjöar och långsamt rinnande vattendrag. Arten är knuten till den zon som översvämmas och dränks i princip varje år och den växer bara vid stränder med ganska stor

2019-05-21

vattenståndsamplitud. För att ha fortsatt god livsmiljö behöver substrat (stenblock, trädstammar och buskar) som arten är etablerad på samt kan sprida sig till bevaras och gynnas. Hårklomossa har en relativt stor förekomst runt Våtsjön i Karlskoga och har bland annat påträffats vid flera lokaler på Fuxbouden. Genom att skydda området från exploatering eller avverkning ges mossan bra förutsättningar att leva kvar och sprida sig ytterligare. Utöver de nämnda växtarterna är ytterligare tjugotalet signalarter för skyddsvärd barnnaturskog påträffade. Även ett flertal rödlistade arter finns noterat.

Fuxbouden är hemvist för ett flertal minskande eller hotade skogsfåglar som bivråk, tjäder, gröngöling, mindre hackspett, spillkråka, tretåig hackspett och kungsfågel. Flera av fågelarterna är beroende av äldre skogsområden med hög andel död och döende ved för föda och boplatser.

3.2 Bevarandevärden för friluftsliv

En viktig anledning till att Fuxbouden blivit ett så populärt besöksmål är områdets upplevelserika och vackra natur. Anledningen till att Fuxboudens skogsbestånd så länge lämnats till stor del opåverkat i ett annars relativt hårt brukat skogslandskap är i sin tur kopplat till områdets höga sociala värden för friluftsliv och naturupplevelse. Samspelet mellan områdets höga naturvärden och ett frekvent friluftsliv kan därmed sägas ha funnits länge och utan att hota varandra. Det är viktigt att detta samspel även fortsättningsvis ska finnas och att det på lämpliga utpekade platser (utvecklingsområden enligt beslutskartan) ska tillåtas vidareutveckling av friluftsliv och natur-/kulturpedagogik, där detta inte bedöms utgöra ett hot för natur- och/eller kulturvärden.

Skogarna runt Fuxbouden har sedan 1930-talet fungerat som ett uppskattat och välbesökt tätortsnära friluftslivs- och naturupplevelseområde i kommunen. Orienteringsklubben har en klubbstuga i området, Djerfstugan som byggdes av klubbens medlemmar år 1943. Denna nyttjas frekvent året om av olika ideella aktörer likväl som av allmänhet från Karlskoga, Lekeberg och Örebro kommuner. I den omgivande skogsmarken finns barmarksbanor för orientering, cykling och löpning samt skidspår. Under vinterhalvåret är stugan öppen under helger som våffelstuga med stort antal besökare. Samtliga skolor i Karlskoga kommun besöker Djerfstugan med omnejd minst en gång per år för att lära sig om orientering samt ges möjlighet till friluftsliv, upplevelse och naturpedagogik. Våtsjöns sjösystem och intilliggande stränder är utpekade som riksintresse för friluftsliv. Fuxbouden är utpekad på Sveaskogs webbkarta över strövskogar.

PLANDEL

Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

Reservatet har indelats i tre skötselområden:

1. Skog – fri utveckling
2. Skog – naturvårdande skötsel
3. Friluftsliv

4 Skötselområden

4.1 Skötselområde 1: Skog – fri utveckling (33 hektar)

4.1.1 Beskrivning

Skogsbestånd i huvudsak bestående av äldre barrskog med stor variation i trädålder, skiktning och dimension. Framförallt finns det i området gott om gammal tall med en uppskattad ålder på minst 160 år. De äldre skogsbestånden uppvisar begynnande naturskogskvaliteter med hög andel död och döende ved samt gott om gamla träd, ofta med håligheter. Dessa är i stor utsträckning självgallrande och strukturen kännetecknas av intern dynamik och småskalig störning genom naturliga processer. I svackor och blötare partier växer inslag av lövträd främst björk, al, sälg och asp.

Skogsmarken har en intressant hydrologi och skogsbestånden håller ett gynnsamt mikroklimat för fuktighetskrävande arter i och med närheten till Våtsjön tillsammans med den slutna skogen och de stora förekomsterna av stenblock och fuktsvackor. Lav-, moss och svampsamhällena är rikt utvecklade med ett flertal arter knutna till miljöer med konstant hög luftfuktighet.

4.1.2 Bevarandemål

Arealen skog med fri utveckling ska vara minst 33 hektar. Skogsbestånden ska genom naturliga processer där träd får åldras, dö och förmultna och därigenom bilda luckor med plats för nyetablering, utvecklas vidare mot en olikåldrig och flerskiktad naturskog. Naturliga störningar som exempelvis insektsangrepp, översvämning eller stormfällning ska tillåtas påverka skogens dynamik och struktur. Genom att skogen får utvecklas naturligt skapas variation inom trädålder, trädslagsblandning, dimension och tätheten på trädstammar samt god tillgång på stående och liggande död ved. Inom skogsområdet ska finnas

2019-05-21

döende och död ved i varierande förmultningsgrad, dimension och lägen något som möjliggör goda livsmiljöer för mossor, lavar, svampar och insekter. Gamla grova tallar och äldre lövträd som hotas av konkurrerande träd som växer in i dess kronor ska kunna friställas. Invasiva växt- och/eller djurarter som upplevs utgöra ett hot ska kunna elimineras.

Fuxbouldens naturgivna hydrologiska förhållanden ska vara ostörd av mänskliga ingrepp och det ska inte finnas några avvattande eller tillrinnande diken eller körspår som medför negativ påverkan på områdets gynnsamma mikroklimat och hydrologiska förutsättningar. Typiska arter i området: knärot, hårklomossa, grynig blåslav, garnlav, spillkråka och kungsfågel.

4.1.3 Skötselåtgärder

- Vid behov friställa naturvärdesträd, i enlighet med föreskrift B.10, genom avverkning eller ringbarkning av intillväxande yngre träd, i huvudsak gran.
- Vid behov eliminera invasiva växt- och/eller djurarter som upplevs utgöra ett hot.

4.2 Skötselområde 2: Skog – naturvårdande skötsel (3 hektar)

4.2.1 Beskrivning

Skogsområden med ett yngre skogsbestånd där skogsåtgärder skett under senare tid. Förutsättningarna för utveckling av friluftsliv- och sociala värden likväl som för utveckling av naturvärden är goda. Dessa områden är utpekade som utvecklingsområde för natur- och kulturpedagogik på tillhörande beslutskarta.

4.2.2 Bevarandemål

I dessa skogsbestånd som i och med påverkan av skogsbruk inte har samma höga värde för biologisk mångfald som de äldre skogsbestånden finns förutsättningar att genom naturvårdande skötsel skapa mer dynamik i naturreservatet. Åtgärder för att exempelvis gynna lövetablering i området skulle öka andelen naturtyper och livsmiljöer.

4.2.3 Skötselåtgärder

- Gynna lövetablering genom borttag av ung gran, i enlighet med föreskrift B.8e.
- Vid behov friställa naturvärdesträd, i enlighet med föreskrift B.10, genom avverkning eller ringbarkning av intillväxande yngre träd, i huvudsak gran.

2019-05-21

- Vid behov eliminera invasiva växt- och/eller djurarter som upplevs utgöra ett hot.

4.3 Skötselområde 3: Friluftsliv

4.3.1 Beskrivning

Fuxbouden är sedan lång tid tillbaka ett av Karlskogas mest uppskattade friluftslivs- och upplevelseområden och nyttjas bland annat av ideella föreningar och allmänhet från Karlskoga kommun och andra närliggande kommuner. Skogsområdet används inom kommunens förskole- och skolverksamhet, där närapå samtliga grundskolor i Karlskoga kommun besöker Djerfstugan med omnejd årligen för friluftslivsaktiviteter, naturupplevelser och naturpedagogik.

På udden finns barmarksbanor för orientering, cykling och löpning samt skidspår. Djerfstugans strand är utgångspunkt för bad och kanot under barmarkssäsong och långfärdsskridskor och skidor under vintersäsong.

4.3.2 Bevarandemål

Naturreservatet ska ge allmänheten goda möjligheter att uppleva områdets värden för friluftsliv, naturupplevelser och naturvärden. Det ska vara tydligt var naturreservatets gränser går.

Det ska vara lätt att hitta både till och inom naturreservatet och åtgärder för att underlätta för besökare att ta sig runt i naturreservatet på dess vandringsleder ska ske.

Sportfiske med handredskap (metspö, kastspö eller liknande) från land är tillåtet inom naturreservatet. Cykling är tillåtet inom naturreservatet men enbart på uppmärkta vägar och stigar i enlighet med beslutskartan. Att det enbart är tillåtet att cykla på markerade leder ska tydliggöras på entréskyltar till naturreservatet.

Förutsättningar att tillåta utveckling av områdets värden för friluftsliv, lekmiljö och naturpedagogik, exempelvis för upprättande av ytterligare besöksanordningar eller aktivitetsytor där naturpedagogik för förskole- och skolklasser ska finnas. Denna utveckling görs lämpligast i skötselområde 2, utpekad som utvecklingsområde på tillhörande beslutskarta.

4.3.3 Skötselåtgärder

- Fuxbouden ska vara lätt att hitta till genom god skyltning både till och inom naturreservatet. Informationstavlor om naturreservatet ska sättas upp på lämpliga platser inom området.

2019-05-21

På dessa ska det tydligt framgå vilka syften och föreskrifter som gäller för naturreservatet samt vilka värden som området håller. Informationen på tavlorna ska minst vara på svenska, finska och engelska.

- Det ska vara lätt att ta sig fram och hitta inom naturreservatet genom väl underhållna vandringsleder som ses över flera gånger per år. Sly och högvuxen vegetation på och intill leder ska årligen röjas bort. Träd som har eller riskerar att kunna falla över vandringsled, parkeringsplats eller friluftslivanläggning ska omedelbart tas bort och läggas längre in i området. Markering av vandringsleder ska hållas efter.
- Parkeringsplatser och besöksanordningar ska kontinuerligt underhållas.
- Reservatets gränsmarkeringar ska underhållas i enlighet med Naturvårdsverkets anvisningar.
- Vid behov skapa förutsättningar för utveckling av Fuxboudens värde för friluftsliv, lekmiljö och naturpedagogik med fokus på barn och ungdomar.

5 Uppföljning

5.1 Uppföljning av skötselåtgärder

Naturreservatsförvaltare är Karlskoga kommun som ansvarar för dokumentation av vilka åtgärder som genomförts, vem som utfört dem, när de genomförts samt tidsåtgång.

I den årliga dokumentationen bör följande ingå:

- Skyltning och vandringsleder
Vad, vilka områden och tidsåtgång.
- Skötsel av parkeringsplatser och besöksanordningar
Vad, vilka områden och tidsåtgång.
- Skötsel av gränsmarkering och rågång
Vad, vilka områden och tidsåtgång.
- Eventuella skogsåtgärder
Vad, vilka trädslag och tidsåtgång.

2019-05-21

6 Källor

Alverblad, P. (1992). Nyckelbiotopsinventering Karlskoga.

Artportalen, ArtDatabanken, SLU

Karlskoga kommun (2001). Naturvårdsprogram, 1998.0150.260, KF § 5.
2001-01-25

Kärkkäinen, M. (1997). Naturvärden i Karlskoga.

Länsstyrelsen Örebro län (1984). Naturvårdsöversikt Örebro län.
Publikation nr 1984:5

Länsstyrelsen i Örebro län (2006). Inventering av hårklomossa,
Dichelyma capillaceum i Våtsjön. Publikation nr 2006:47

Länsstyrelsen i Örebro län (2012). Fördjupad inventering av
hårklomossa, *Dichelyma capillaceum* – vid norra delen av Våtsjön.
Publikation nr 2012:38

Nilsson, O. (red). 2008. Floran i Karlskoga kommun. SBF-förlaget,
Uppsala.